

COLECȚIA POEZIA
coordonată de Denisa Comănescu

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru promovarea literaturii din care fac parte Ministerul Federal pentru Europa, Integrare și Afaceri Externe al Republicii Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, Fundația Culturală Elvețiană Pro Helvetia, KulturKontakt Austria (din însărcinarea Cancelariei Federale a Republicii Austria), Goethe-Institut, Agenția Slovenă de Carte JAK, Ministerul Culturii din Republica Croația, Resortul pentru Cultură al guvernului Principatului Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein, Ministerul Culturii din Republica Albania, Ministerul Culturii și Informației din Republica Serbia, Ministerul Culturii din România, Ministerul Culturii din Muntenegru, Târgul de Carte de la Leipzig și Fundația S. Fischer.

traduki

Foto: Uwe Johnson; foto © Isolde Moser, Dr. Heinz Bachmann

Ingeborg Bachmann, cca 1968, Roma

Editura și traducătoarele mulțumesc doamnei Isolde Moser și domnului Dr. Heinz Bachmann pentru acordarea dreptului de publicare a acestei fotografii din arhiva familiei.

Ingeborg Bachmann

VOI, CUVINTE

101 poeme antume și postume

Selecția poemelor și traducerea din germană de

Ana Mureșanu și Ramona Trufin

Prefață, cronologie și note de

Ramona Trufin

HUMANITAS
fiction

Redactor: Denisa Comănescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

INGEBORG BACHMANN
AUSGEWÄHLTE GEDICHTE
© 1978 by Piper Verlag GmbH, München

© of the translation:
S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

© HUMANITAS FICTION, 2017, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BACHMANN, INGEBORG

Voi, cuvinte: 101 poeme antume și postume / Ingeborg Bachmann;
trad. de Ana Mureșanu și Ramona Trufin; pref., cronologie și note
de Ramona Trufin. – București : Humanitas Fiction, 2017

ISBN 978-606-779-191-4

I. Mureșanu, Ana (trad.)

II. Trufin, Ramona (trad. ; pref. ; note)

821.112.2

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

PREFAȚĂ

Ingeborg Bachmann (1926–1973) se bucură și astăzi, la peste 90 de ani de la nașterea sa, de aprecierile criticii literare internaționale, care o consideră una dintre cele mai mari scriitoare de expresie germană ale secolului XX. Publicarea volumelor de poezii *Țîmp amânat* (*Die gestundete Zeit*) și *Invocarea Ursei Mari* (*Anrufung des Großen Bären*) în anii 1953 și, respectiv, 1956 o propulsează pe autoarea născută la 25 iunie 1926 în orașelul austriac Klagenfurt în galeria poezilor de primă mărime de limbă germană de după cel de-al Doilea Război Mondial, alături de Paul Celan, Hans Magnus Enzensberger sau Günter Eich. După debutul fulminant în poezie, Ingeborg Bachmann se concentrează mai târziu, între anii 1960 și 1970, asupra procesului de creație a unei *opera magna* în proză, intitulată *Todesarten* (*Variațiunile morții*), marcând o tranziție clară de la poezie la proză. Acesta este și mesajul poemului său „Fără delicatose“: „*Eu, / să capturez un gând, / să-l constrâng într-o celulă de frază luminată? / Să delectez ochi și ureche / cu hapuri de cuvinte de calitate întâi? / să cercetez libidoul unei vocale, / să mijlocesc valorile erotice ale consoanelor noastre?*“

Scrierile în proză nu au avut parte de cronici laudative în timpul vieții autoarei, acestea fiind descoperite mai târziu de critica literară feministă a anilor 1980, care a văzut în Ingeborg Bachmann o adevărată „icoană“ a feminismului. Singurul roman terminat al autoarei, *Malina*¹, publicat în anul 1971, dar și fragmentele de proză *Cazul*

---

1. Ingeborg Bachmann, *Malina*, traducere din germană și note de Ramona Trufin, Editura Humanitas, București, 2007.

Franza sau *Requiem pentru Fanny Goldmann* devin obiectul numeroaselor interpretări psihanalitice feministe. Din aceste modele atât de diferite de receptare critică, în cadrul tranziției de la poezie la proză transpare imaginea controversată a unei scriitoare cu totul aparte, care oscilează nu doar între forme și registre poetice, ci și între sensibilitate și asprime, rafinament feminin și forță masculină, tăcere deplină și strigăt vehement, gingășie tinerească și atitudinea unei *grande dame* a vieții literare de după 1945 – cea care urma să devină un simbol, o legendă vie a literaturii europene postbelice, un adevărat mit: Ingeborg Bachmann.

Primele două volume de poezii amintite mai sus, care compun prima jumătate a antologiei de față – o ediție revizuită și adăugită acum, după 36 de ani de la apariția primelor traduceri în limba română semnate de poeta și traducătoarea Ana Mureșanu¹ –, se caracterizează printr-un ton liric original, inconfundabil, o modalitate unică de expresie poetică, prin care experiența celui de-al Doilea Război Mondial este transpusă într-un limbaj metaforic cu urme adânci de reflectare asupra istoriei recente și traumatizante a Germaniei. Poeta se află într-un permanent proces de căutare a unui „limbaj nou“ („*neue Sprache*“), care să determine un „mers nou“ al lucrurilor („*neue Gangart*“) și care „să reprezinte atât timpul, cât și altceva, pentru care timpul nu a sosit încă“². Astfel suna crezul liric al scriitoarei Ingeborg Bachmann, conform celor exprimate de ea în prima dintre cele cinci prelegeri (*Frankfurter Vorlesungen*) susținute în cadrul lectoratului onorific de poetică la Universitatea din Frankfurt în iarna anilor 1959–1960 – o misiune lirică aparent de neîndeplinit, utopică, mai ales

---

1. Ingeborg Bachmann, *Fără delicatețe*, traducere din germană de Ana Mureșanu, Editura Univers, București, 1981.

2. Ingeborg Bachmann, *Werke*, ed. Christine Koschel, Inge von Weidenbaum, Clemens Münster, Piper Verlag, München, 1993, vol. 4, p. 196.

raportată la contextul literar și cultural de după 1945, când un nou început în literatură sau artă, în urma unei sincope lungi și nimicitoare din cadrul epocii moderne (perioada 1933–1945), era în general privit cu neîncredere sau scepticism. Se încerca atunci o reorientare asupra tradițiilor lirice dinainte de anul 1933, precum și o valorificare și prelucrare intensivă a modelelor poetice avangardiste, cu precădere suprarealiste, în vederea transpunerii noilor experiențe, a traumelor colective și individuale într-un discurs literar cu rădăcini adânci în interiorul ființei umane. Acesta este contextul cultural și istoric în care se naște Grupul 47, cea mai importantă grupare literară postbelică, al cărei premiu acordat lui Ingeborg Bachmann în anul 1953 pentru debutul în poezie cu volumul *Timp amânat* o motivează pe tânăra scriitoare să creadă în siguranța vieții din scris.

Asemenea lui Paul Celan, Ingeborg Bachmann apare astfel într-un context istoric de profundă dezorientare literară aproape ca un înger salvator al poeziei de limbă germană. Provocarea formulată de filozoful Theodor W. Adorno, reprezentant al teoriei critice și membru al Școlii de la Frankfurt, în întrebarea sa referitoare la imposibilitatea de a mai scrie literatură după momentul Auschwitz, părea să fi găsit un răspuns cel puțin aici, în poeziile tinerei Bachmann. Însuși poemul care dă titlul primului volum de versuri abordează deja marea problemă a literaturii de la debutul anilor 1950 – șansa nefolosită a unui nou început în societate: „*Privirea ta scrutează ceata: / timpul amânat până la revocare / devine vizibil la orizont*“. În „*Toate zilele*“ este descrisă starea societății postbelice, ale cărei vechi tipare ajung să controleze prezentul și să-i răpească șansa de reînnoire: „*Războiul nu mai e declarat, / ci dus mai departe. Senzaționalul / a devenit banal. Eroul / rămâne departe de lupte. Ajuns / în zonele de foc e cel slab. / Uniforma zilei este răbdarea, / decorația, sărăcăcioasa stea / a speranței deasupra inimii*“. Această idee este prezentă și în

poezia „Amiază timpurie“: „*Șapte ani mai târziu, / într-un lăcaș mortuar / călăii de ieri golesc / paharul din aur*“.

Cu toate acestea, a rezista într-o asemenea societate înseamnă a nu pierde speranța într-un nou început: „*Doar speranța se furișează, orbită, în lumină. // Dezleagă-i cătușa, o du / pe coastă în jos, așază-i / mâna pe ochi, să nu / o pârjolească vreo umbră! // Unde pământul Germaniei înnegrește cerul, / norul caută cuvinte și umple craterul / cu tăcere, / înainte ca vara să-l piardă în ploaie mărunță. // Nespusul trece, în șoaptă spus, peste câmpie: / deja e amiază*“. În fața pierderii treptate a văzului în întunericul istoriei, precum și a perspectivei asupra viitorului prin încărcătura prezentului, poeta exprimă dorința de „desprindere“ – „*să stai în fața cerului de neclintit, / de apele de netrecut să nu îți pese / și nava deasupra valurilor să o ridici, / înspre țărmul mereu însorit*“ („Desprindere“) – sau de evadare din granițele strâmte ale prezentului-trecut – „*Haideți să călătorim! Haideți să contemplăm / sub chiparoși, sub palmieri ori în crângurile de portocali / apusuri de soare, ce n-au asemănare*“ („Manevră de toamnă“) – într-un timp inexistent (anti-timp), în iluzia unui nou început. Cerul „de neclintit“, apele „de netrecut“ și țărmul „mereu însorit“ sunt marca orizontului utopic, pe care poeta continuă să îl caute în volumul de versuri apărut cu trei ani mai târziu.

În contrast cu imaginile întunecate și experiențele traumatiche din volumul de debut, Ingeborg Bachmann descoperă în *Invocarea Ursei Mari* peisajele din sudul Italiei, pe care le fructifică liric într-o viziune aproape idilică asupra realității: „*Aici am prins viață. / Aici piatra nu e moartă. / Fitulul se ridică iute, / când o privire îl aprinde*“ („Țara mea dintâi“). Poemele devin adevărate imnuri închinare iubirii, frumuseții, adevărului și poeziei – „Explică-mi, iubire“, „Zile în alb“, „Către soare“, „Ce este adevărat“, „Țara mea dintâi“, „Pasărea

mea“ –, cu strânse legături autobiografice și de autorefecție, după cum remarca Siegfried Unseld în recenzia sa la volumul din anul 1956: „În ordinea cărții se oglindește un curriculum vitae general, o mișcare a vieții dinspre început înspre sfârșit, dinspre timpul de dinainte înspre viitor“¹. Mișcarea topografică dinspre Kärnten, ținutul copilăriei poetei, caracterizat de o diversitate de limbi și culturi (triumghiul Austria-Slovenia-Italia), înspre sudul Italiei – Ischia, Roma, Apulia, Veneția – și până la Napoli poate fi urmărită îndeaproape în cele 15 părți ale ciclului liric *Cântece în exil*, care se încheie cu triumful morții asupra vieții: „*Jubirea are o glorie și moartea are una, / timpul și timpul de după. / Noi nu avem nici una*“.

Noul volum se caracterizează prin îmbinarea structurii topografic-autobiografice (axa orizontală) cu mișcarea verticală, simultană, determinată de memoria istorică, literară și lingvistică. Prin utilizarea tehnicii contrapunctului, Ingeborg Bachmann suprapune planuri lirice aflate în aparentă opoziție (realitate–utopie, nord–sud, cald–rece, lumină–întuneric etc.), reușind astfel să exemplifice procesul lingvistic de creație – nașterea unui limbaj poetic nou. Edificator în acest sens este poemul „Pasărea mea“: „*Cu privirea străpungem cercul de abur locuit de adunătură. / Tu semnul mi-l urmezi, te împingi în afară / zburătăcind penet și piele– // [...] Când de sub coiful de fum / știu din nou ce se întâmplă, / pasărea mea, sprijinul meu în noapte, / când noaptea mă înflăcărez, / foșnește în penetul întunecat / și scapăr din mine scânteia*“. Tot aici se întrepătrunde

---

1. Siegfried Unseld în *Kein objektives Urteil – nur ein lebendiges. Texte zum Werk von Ingeborg Bachmann* [Nici un verdict obiectiv – doar unul viu. Texte despre opera lui Ingeborg Bachmann], ed. Christine Koschel, Ingrid von Weidenbaum, Piper Verlag, München, 1989: „In der Ordnung des Buches spiegelt sich ein allgemeines Curriculum vitae, eine Lebensbewegung von Anfang zu Ende, von Vorzeit zu Zukunft“ (p. 16).

latura întunecată a existenței umane, reprezentată în mod paradigmatic în majoritatea poemelor din volum de către noapte, cu actualitatea unei prezențe mitologice, ambele fiind părți componente ale uneia și aceleiași substanțe. Doar opera de artă pare cel mai potrivit loc pentru gândurile care se sustrag propriei lor înțelegeri, după cum se invocă în poezia „Discurs și calomnie“: *„Vino, bunăvoință în sunet și suflare, / întărește această gură / când slăbiciunea ei / ne îngrozește și ne înfrânează. // Vino și nu te trăda / pentru că suntem în ceartă cu atâtea rele. / Înainte ca sângele balaurului să așere adversarul, / această mână va cădea în foc. / Cuvânt al meu, salvează-mă!“*

Structura ciclică narativă, motivele autobiografice și autorefecția din cel de-al doilea volum, *Invocarea Ursei Mari*, marchează o schimbare de registru și concepție poetică față de poemele din volumul *Țîmp amânat*. Utilizarea acestor tehnici literare noi va deveni de o mare însemnătate pentru scrierile în proză bachmanniene de mai târziu, mai ales pentru ciclul narativ *Todesarten*. Noul limbaj poetic se bazează pe deformarea topografiei geografice concrete și a timpului istoric și ancorarea lui într-un *u-topos* poetic, în care realitatea istorică și cea imaginară se întrepătrund. Cu precădere în poeziile necuprinse în cele două volume și scrise în paralel cu textele în proză în perioada 1957-1967, apare acest *u-topos* ca unica speranță a unui eu liric izgonit, în căutare de adăpost. În poezia „Exil“, publicată pentru prima oară în anul 1957, este folosită analogia dintre casă și limbă: *„Eu cu limba germană, / acest nor împrejurul meu, / ce de casă îmi ține, / gonesc prin toate limbile“*. Acest procedeu de întrepătrundere între loc (*topos*) și cuvânt (*logos*), care conferă locului o dimensiune subiectivă, ancorată în experiențe individuale, pe lângă dimensiunea lui obiectivă, marcată de experiențe istorice, colective, apropie poezia bachmanniană de ceea ce

Paul Celan numea în discursul său „Meridian“, cu ocazia decernării Premiului Georg Büchner pentru Literatură în anul 1960: „cercețarea toposului [...] în lumina u-topiei“¹.

Începând cu anul 1961 scriitoarea Ingeborg Bachmann afirma în numeroase interviuri faptul că a încetat să mai scrie poezii, confirmând totodată public tranziția de la lirică la proză prin publicarea în același an a primului său volum de povestiri *Das dreißigste Jahr* (*Al treizecilea an*). Puținele poeme publicate mai târziu, dintre care patru au apărut în 1968 în revista de cultură *Kursbuch* – „Fără delicatese“, „Enigma“, „Praga ianuarie 64“, „Boemia se află la mare“ –, sunt de o importanță majoră în evoluția scriitoarei austriece și fac legătura cu tehnicile narrative, precum autorefecția poetică, teoria și critica limbajului, teoria existențialistă, testarea numeroaselor forme de discurs liric etc. În afară de aceste câteva poeme antume, vom găsi în a doua parte a antologiei de față un *corpus* extrem de bogat de fragmente lirice subscrise anilor 1960, dar publicate postum, care dovedesc o dată în plus că Ingeborg Bachmann, în pofida afirmațiilor sale publice, nu încetase să scrie poezie, ci doar mutase accentul pe scrierile în proză, ce aveau să formeze ciclul *Todesarten*.

Postumele din partea a doua a cărții, *Nu știu o lume mai bună* [*Ich weiß keine bessere Welt*], compuse între anii 1962 și 1964 la Zürich, Berlin și Roma, reprezintă o punte de legătură cu textele în proză ale scriitoarei. Majoritatea acestor poeme sunt nefiniate, caracterul lor fragmentar fiind vizibil și din punct de vedere al ortografiei și punctuației. Suntem confrunțați cu o serie de încercări, probe de

---

1. Paul Celan, *Gesammelte Werke in sieben Bänden* [*Opere alese în șapte volume*], ed. Beda Allemann, Stefan Reichert, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 2000, vol. III, pp. 187–202: „Toposforschung [...] im Lichte der U-topie“ (p. 199).

compoziție lirică, variațiuni pe anumite subiecte, însă rareori variante finale de poeme. Din punct de vedere tematic, aceste fragmente lirice se grupează în jurul marilor probleme abordate de proza bachmanniană. Limbajul poetic nu mai înseamnă frumusețe, ca în ultimul volum de versuri *Invocarea Ursei Mari*, ci este expresia unei dureri imense, a suferinței, a lipsei de iubire și armonie în lume, a unei morți violente, ce se apropie rapid. Cuvintele exprimă jale, suferință umană și totodată formulează o critică aspră la adresa societății postbelice: „*Mi-au dispărut poeziile. / Le caut în toate colțurile camerei. / De durere nu mai știu cum se scrie / o durere, chiar nimic nu mai știu*“ (poezie neintitulată din volumul *Nu știu o lume mai bună*). Pe lângă rănilor existențiale, cauzate de catastrofe istorice, politice și sociale, găsim în versurile bachmanniene târziu o căutare neobosită a identității pe fundalul distrugerii, suferinței, bolii și înstrăinării – subiecte care vor fi reiterate în romanul *Malina*: „*Ca o rochie veche vreau să mă destram / să mă fracturez pe la încheieturi / să mă zbârcesc, cum mărul se zbârcește, mică străveche și cenușie / să mă fac, iar într-o bună zi înghemuită / să mă întind sub o rădăcină și să râd / de toate morțile, și să mă sting, nu violent, / așa încât abia să simt unde încep / să încetez și încetez să aparțin*“ („Linia vieții“).

Viziunea postumelor este apocaliptică: oamenii se trădează între ei, se înșală, totul este de vânzare într-o lume lipsită de armonie, de frumusețe și de iubire, a cărei moarte este iminentă: „*Mult nu mai iubești, totuși / iubești, iubești / îți place o șuviță de păr, îți place un obraz așa cum e / și îți place să te vezi în el, / îi vrei oglinda, / preferi să te scufunzi în oglindă / în loc să te ații pe nicăieri, / mai iubești o mână, mai iubești / un jocalcelorcincidegete, preferi / să joace decât să nu mai joace nimic, / tu mai iubești jocul, / tu mai iubești, iubești / un truș, ce nu mai crede în sine / [...] iubești un câmp de luptă, pe care tu, un dușman /*

roz în obraz, cu șubrezenia ta / iei în brațe o șubrezenie / și omori cu privire / spre timpul din fața ta spre timpul de după tine / spre moarte, care e una, / moartea, care e alta / pentru tine, pentru care / moartea va fi, / este / în curând“ („Politica slăbiciunii sau o iubire pierdută“). Salva-rea rămâne o rază de speranță într-un timp nedefinit, utopic, în care oamenii vor fi din nou capabili să simtă iubirea absolută. Până atunci tronează o tăcere deplină: „*Nu am tăcut / pentru că tăcerea e bună e frumoasă, / nu am mai avut nimic de spus*“ [Să dispar ar trebui].

În toate cele exemplificate anterior, precum și în selectarea celor 101 poeme¹, am încercat să introducem cititorul român în universul poeziei bachmanniene și să redăm sintetic pașii evoluției mării scriitoare austriece, începând cu debutul său în poezie în anul 1953, marcat de experiențele traumatiche ale celui de-al Doilea Război Mondial, trecând succesiv prin etapa imnică a celui de-al doilea volum, publicat în anul 1956, precum și prin etapa de tranziție spre proză de la începutul anilor 1960 și încheind cu fragmentele lirice postume, ce redau, în mod paradoxal, o lume în prăbușire și speranța într-o alta „mai bună“. Ceea ce afirmam la început referitor la imaginea controversată a autoarei Ingeborg Bachmann se bazează pe însăși evoluția operei sale, rămasă în mare parte în stadiu fragmentar, polarizând și fascinând totodată prin diversitatea temelor, motive-lor și tehnicilor poetice și narrative, precum și prin permanenta

---

1. Pentru traducerile din volumul de față am folosit următoarele ediții: Ingeborg Bachmann, *Sämtliche Gedichte*, ed. Christine Koschel, Inge von Weidenbaum, Clemens Münster, Piper Verlag, Taschenbuch, München, 2011, pentru antume, respectiv poemele din volumele *Die gestundete Zeit* și *Anrufung des großen Bären*, precum și cele care nu au fost publicate în volume, dar au apărut în reviste în timpul vieții scriitoarei; Ingeborg Bachmann, *Ich weiß keine bessere Welt. Nachgelassene Gedichte*, ed. Isolde Moser, Heinz Bachmann, Christian Moser, Piper Verlag, Taschenbuch, München, 2011, pentru postume.

contradicție în care se află cu ea însăși. Moartea poetei în incendiul izbucnit în locuința sa din Roma, în anul 1973, pune capăt unui destin ce s-a aflat de la bun început sub semnul focului, într-un proces de ardere interioară nimicitoare, din care poezia absolută a țâșnit precum o flacăra ce a luminat și va continua să lumineze.

RAMONA TRUFIN

TABEL CRONOLOGIC

1926 La 25 iunie se naște la Klagenfurt, în Austria, Ingeborg Bachmann, primul dintre cei trei copii ai profesorului Matthias Bachmann (1895–1973) și ai soției acestuia, Olga (n. Haas, 1901–1998). Mama, Olga Bachmann, provenea din landul Austria Inferioară, învecinat cu Boemia și Ungaria, iar tatăl, Matthias Bachmann, din Obervellach lângă Hermagor, în landul Carintia, acolo unde Ingeborg Bachmann și familia își petreceau des vacanțele de vară. Acest ținut carintian, poziționat la granița cu trei țări – Austria, Italia și Slovenia –, urma să fie un reper biografic important în întreaga operă bachmanniană. În ea vom descoperi dorința de reconstrucție spirituală a unui univers multicultural și multilingvistic, a unei „case Austria“ („Haus Österreich“), precum o intitula Ingeborg Bachmann într-un interviu, o proiecție a tuturor valorilor moderne europene, în opoziție clară cu trecutul național-socialist și implicarea directă a Austriei în ororile regimului hitlerist după anexarea ei la Reichul german, în martie 1938. Căutarea aceluși loc, aflat la intersecția tuturor granițelor geografice, culturale, spirituale și lingvistice, rămâne o frumoasă utopie literară – subiectul principal al scrierilor bachmanniene, care o apropie mai întâi de mitul Imperiului Austro-Ungar și al statului multinațional („Vielvölkerstaat“) din opera lui Robert Musil, scriitor austriac născut tot la Klagenfurt 1880–1942), iar mai târziu de Paul Celan poet evreu de limbă germană născut la Cernăuți (1920–1970),

și de conceptul acestuia de poezie scrisă în „lumina u-topiei“ („im Lichte der U-Topie“).

1932–1945 Urmează școala elementară, gimnaziul și liceul la Klagenfurt. În acești ani scrie primele versuri, povestiri (*Das Honditschkreuz*, 1943) și o dramă în cinci acte (*Carmen Ruidera*, 1942).

1945 Se înscrie în primul an la Facultatea de Filozofie a Universității din Innsbruck.

1946–1951 Continuă studiul filozofiei la Graz și apoi la Viena. La Graz debutează în revista literară *Kärntner Illustrierte* cu povestirea *Die Fähre (Feribotul)*. La Viena îl cunoaște în 1947 pe Hans Weigel și frecventează întâlnirile uneia dintre cele mai importante grupări literare postbelice, Grupul 47. Tot aici îl întâlnește, la 16 mai 1948, pe poetul originar din Bucovina Paul Celan, care se afla în trecere prin Viena, în drumul său spre Paris. Relația de prietenie și dragoste dintre cei doi va avea o influență hotărâtoare asupra vieții și operei lui Ingeborg Bachmann. În anul 1950 Ingeborg Bachmann încheie studiul filozofiei prin susținerea tezei de doctorat *Die kritische Aufnahme der Existentialphilosophie Martin Heideggers (Receptarea critică a filozofiei existențiale a lui Martin Heidegger)*, sub îndrumarea renumitului profesor Victor Kraft. Publicase până atunci alte trei povestiri în cotidianul vienez *Wiener Tageszeitung: Im Himmel und auf Erden (În cer și pe pământ)*, *Das Lächeln der Sphinx (Zâmbetul sfinxului)*, *Die Karawane und die Auferstehung (Caravana și învierea)*. Pentru romanul *Stadt ohne Namen (Oraș fără nume)*, pe care îl încheie la sfârșitul anului 1951, nu găsește o editură potrivită. Doar două capitole din acest roman, dispărut între timp, se vor regăsi în cadrul marelui proiect literar

Todesarten (Variațiuni ale morții) – un ciclu epic ce urma să cuprindă toate scrierile în proză ale autoarei, dintre care *Malina* va rămâne singurul său roman terminat.

1951–1953 După absolvirea facultății, activează mai întâi la secretariatul agenției de ocupație americană din Viena, apoi ca scenaristă și redactor la postul de radio Rot-Weiß-Rot. Aici va scrie prima ei piesă radiofonică *Ein Geschäft mit Träumen (O afacere cu vise)*, transmisă în premieră la 28 februarie 1952. În decembrie 1952, Paul Celan se căsătorește cu Giselle de Lestrangé. În primăvara anului 1953 își întrerupe activitatea la Rot-Weiß-Rot, iar în luna mai primește Premiul Grupului 47 – cea mai importantă distincție literară acordată după 1945, care o catapultează pe Ingeborg Bachmann în prim-plan literar. În vara anului 1953 se stabilește în Italia, la Ischia, apoi la Napoli și, un an mai târziu, la Roma. În decembrie 1953 îi apare la Frankfurter Verlags-Anstalt primul său volum de versuri *Țimp amânat (Die gestundete Zeit)*, care se bucură de o receptare extraordinară. Critica literară o celebrează pe Ingeborg Bachmann ca pe una dintre cele mai importante voci ale literaturii postbelice de expresie germană.

1954 Se mută la Roma, unde va locui, cu scurte întreruperi, până în toamna anului 1957. Primește Premiul cercului cultural al Asociației Federale a Industriei Germane (Bundesverband der Deutschen Industrie). Publică un eseu despre Robert Musil în revista *Akzente*. Scrie timp de aproape un an corespondențe pe teme politice pentru postul Radio Bremen și pentru cotidianul *Westdeutsche Allgemeine* (sub pseudonimul Ruth Keller).

1955 Premiera piesei radiofonice *Die Zikaden (Cicadele)*, pe muzica lui Hans Werner Henze, la postul de radio german Nord-Vest

(Nordwestdeutscher Rundfunk) din Hamburg. Participă în vară la Seminarul „Summer School of Arts and Sciences and Education“ din cadrul Universității Harvard. După o perioadă la Paris, se întoarce spre sfârșitul anului la Roma.

- 1956** Apar al doilea volum de versuri *Chemarea Ursei Mari* (*Anrufung des Großen Bären*) și o nouă ediție a primului volum *Țîmp amânat*, ambele la Editura Piper din München. După un sejur la Paris (unde stă la Hôtel de la Paix), se întoarce la Roma.
- 1957** În ianuarie primește Premiul pentru Literatură al orașului liber și hanseatic Bremen. Din toamnă se stabilește la München și lucrează până în 1958 ca dramaturg la Televiziunea Bavareză (Bayerisches Fernsehen). Îl reîntâlnește pe Paul Celan și, pe 14 octombrie, la Köln, reia legătura amoroasă cu el, care va dura până în 1958. Între octombrie 1957 și februarie 1960, cei doi poeți vor purta o corespondență intensă. În luna octombrie, Bachmann devine membru corespondent al Academiei Germane pentru Limbă și Literatură din Darmstadt.
- 1958** Premiera piesei radiofonice *Der gute Gott von Manhattan* (*Bunul Dumnezeu din Manhattan*) – o coproducție a posturilor de Radio-difuziune Bavareză (Bayerischer Rundfunk) și Nord-Germană (Norddeutscher Rundfunk) din Hamburg. Militează împotriva înarmării nucleare, aderând la comitetul cu același nume (Komitee gegen die Atomrüstung). În iulie îl cunoaște pe Max Frisch la Paris și se mută împreună cu el la Zürich.
- 1959–1960** Primește Premiul pentru piese radiofonice al veteranilor de război nevăzători (Hörspielpreis der Kriegsblinden). Discursul de mulțumire *Die Wahrheit ist dem Menschen zumutbar* (*Omul poate să pretindă adevărul*) rămâne unul dintre textele poetologice de referință ale autoarei. În toamna anului 1959,

acceptă invitația de a susține în semestrul de iarnă 1959–1960 o serie de prelegeri în cadrul primului lectorat de poetică înființat la Universitatea din Frankfurt am Main. Cele șase prelegeri au fost grupate sub titlul *Probleme zeitgenössischer Dichtung* (*Probleme de literatură contemporană*).

1961 Apare la Editura Piper primul volum de povestiri *Das dreißigste Jahr* (*Al treizezecilea an*). În pofida Premiului criticilor din Berlin, vocile critice cu privire la povestirile scriitoarei austriece sunt contradictorii. În opinia marelui critic literar Marcel Reich-Ranicki, de altfel un bun cunoscător și admirator fervent al primelor sale două volume de poezii, Ingeborg Bachmann este o „poetă decăzută“ („gefallene Lyrikerin“), ale cărei povestiri se pot citi împreună cu revistele din saloanele de coafură. În același an apare la Editura Suhrkamp ediția bilingvă a traducerilor ei din limba italiană ale poeziilor lui Giuseppe Ungaretti. În noiembrie este desemnată membră a Academiei de Arte din Berlin. Se mută împreună cu Max Frisch la Roma.

1962–1963 În iunie călătorește cu vaporul la New York, unde are lecturi de poezie la Institutul Goethe. O cunoaște pe Hannah Arendt. La sfârșitul anului 1962 se rupe relația cu Max Frisch, urmând o perioadă de spitalizare a poetei la Zürich. În primăvara anului 1963 Ingeborg Bachmann acceptă bursa Fundației Ford și se mută la Berlin, unde va rămâne până la sfârșitul anului 1965. Aici îl cunoaște pe scriitorul polonez Witold Gombrowicz și protestează public împotriva politicianului Josef-Hermann Dufhues, membru al Uniunii Creștin-Democrate (CDU), care asociase Grupul 47 cu un departament intitulat „Reichsschrifttumskammer“ (RSK) din cadrul Ministerului Propagandei și Instruirii Publice în perioada nazistă. Începe lucrul la *Todesarten*, al cărui titlu este menționat pentru prima dată în asociere cu

un roman într-o scrisoare către Klaus Piper din 28 august 1963. Abia mai târziu, în 1978, acest roman apare cu titlul *Der Fall Franza* (*Cazul Franza*). Începând cu anul 1964, Ingeborg Bachmann se va referi la *Todesarten* folosind termenul de „ciclu“ („Zyklus“).

1964 Călătorește la Praga, în Egipt și în Sudan. Timpul petrecut la Praga, în compania lui Adolf Opel, constituie o sursă de inspirație pentru poemele „Praga ianuarie 64“ („Prag Jänner 64“), „Enigma“ („Enigma“) și „Boemia se află la mare“ („Böhmen liegt am Meer“). În luna octombrie primește Premiul Georg Büchner pentru Literatură al Academiei Germane de Limbă și Literatură – cea mai importantă distincție literară din Germania. Discursul de mulțumire intitulat *Deutsche Zufälle* (*Hazarduri germane*) va fi publicat, un an mai târziu, sub titlul *Ein Ort für Zufälle* (*Un loc al hazardului*). În același an apare romanul *Mein Name sei Gantenbein* (*Numele meu fie Gantenbein*) de Max Frisch, pe care Ingeborg Bachmann îl consideră o trădare dureroasă la adresa vieții ei personale și a anilor petrecuți cu scriitorul venețian. În decembrie o întâlnește pe Ana Ahmatova.

1965 Premiera operei *Der junge Lord* (*Tânărul lord*) a compozitorului Hans Werner Henze, după libretul semnat de Ingeborg Bachmann, la Opera Germană din Berlin. Semnează „Declarația împotriva războiului din Vietnam“. La sfârșitul anului se stabilește definitiv la Roma.

1966–1967 În martie 1966 face un turneu de lecturi din proiectul epic *Todesarten* în mai multe orașe din Republica Federală Germană (Hamburg, Hanovra, Berlin, Lübeck). În 1967 renunță la colaborarea cu Editura Piper în urma publicării de către Klaus Piper a unei antologii de poezii de Anna Ahmatova în

traducerea fostului poet nazist Hans Baumann. Piper va insista să publice următorul roman al scriitoarei Ingeborg Bachmann, însă va accepta mai târziu publicarea volumului de povestiri *Simultan* (*Simultan*) în locul romanului. Ingeborg Bachmann începe să lucreze intensiv la *Malina*, în detrimentul romanului *Franza*, care se afla într-un stadiu destul de avansat.

- 1968** Primește Marele Premiu de Stat pentru Literatură al Austriei (Großer Österreichischer Staatspreis für Literatur) la Viena. În numărul din noiembrie al revistei *Kursbuch* îi apar patru poeme, printre care și poemul ei preferat, „Boemia se află la mare“.
- 1970** Ca urmare a unui deceniu de acuzații nefondate de plagiat și de suferințe, Paul Celan cedează psihic și se aruncă în Sena. Vestea morții mării iubiri imposibile a vieții sale o cutremură pe Ingeborg Bachmann, care prelucrează această imensă durere existențială în romanul *Malina* într-un plan metaforic de o frumusețe unică în literatura germană.
- 1971** Apare romanul *Malina*, prima parte a ciclului epic *Todesarten*, la Editura Suhrkamp. În pofida reacțiilor critice lente, romanul devine un bestseller.
- 1972** Apare volumul de povestiri *Simultan* la Editura Piper. În luna mai scriitoarea primește Premiul Anton Wildgans al industriașilor austrieci. În discursul de mulțumire scriitoarea vorbește despre scris ca despre o „constrângere, pedeapsă, obsesie“ („Zwang, Strafe, Obsession“).
- 1973** În luna martie, îi moare tatăl, Matthias Bachmann. La începutul lunii mai, scriitoarea pleacă într-un turneu de lecturi în Polonia; aici vizitează lagărul de concentrare de la Auschwitz. În noaptea dintre 25 și 26 septembrie suferă de arsuri grave în urma

unui incendiu declanșat în locuința ei din Roma din Palazzo Sacchetti, Via Giulia, 66. Moare la 17 octombrie 1973 în clinica Sant'Eugenio din Roma. Este înmormântată la 25 octombrie 1973 în cimitirul Annabichl din Klagenfurt.

R.T.

POEME ANTUME

Țîmp amânat
(1953)

DESPRINDERE

De pe țarm se înalță fum.
Coliba de pescari din ochi n-o pierde,
căci soarele va apune înaintea
ca tu să fi străbătut zece mile.

Apa întunecată, cu mii de ochi,
pleoapa-i de spumă albă o deschide
să te țină în atentă, lungă privire
timp de treizeci de zile.

Chiar de nava tanghează din greu
și pășește nesigur,
tu pe punte calm să rămâi.

La mese ei mănâncă acum
peștele afumat;
apoi bărbații vor îngenunchea
să cârpească năvoadele,
iar noaptea se doarme,
un ceas, poate două,
și mâinile lor vor fi moi,
libere de sare și ulei,
moi ca pâinea visului,
din care frâng.

Întâiul val al nopții se lovește de țărnișă,
al doilea deja te prinde din urmă.
Și de-ți ascuți privirea,
vei mai vedea copacul,
ce își ridică semeț brațul
– pe unul vântul i l-a doborât deja
– și te gândești: cât timp încă,
cât timp încă
lemnul chircit va mai ține furtunilor piept?
Nici urmă de țărnișă nu se mai vede.
Gheara unei mâini în bancul de nisip puteai să o înfigi
sau cu o buclă de păr de stânci să te prinzi.

În scoici suflând, alunecă ale mării fantasme
pe spinările valurilor, le călăresc, iar zilele
cu lucioase săbii în bucați le despică, o dâră roșie
rămâne în apă, acolo somnul te culcă
peste rămășița orelor tale,
și simțurile îți dispar.

Ceva s-a întâmplat la odgoane,
ești chemat și te bucuri
că e nevoie de tine. Bucurie e
munca pe navele
care pleacă în depărtări,
legatul odgoanelor, scoaterea apei,
călăfătuirea pereților și paza încărcăturii.
Bucurie e să fii obosit și seara
să cazi frânt. Bucurie e dimineața,

cu prima lumină, să te trezești,
să stai în fața cerului de neclintit,
de apele de netrecut să nu-ți pese
și nava deasupra valurilor să o ridici,
înspre țărmul mereu înșorit.

CAZI, INIMĂ

Cazi, inimă, din al timpului pom,
cădeți, voi frunze, din sleitele ramuri,
odinioară îmbrățișate de soare,
cădeți, cum lacrimi cad din ochiul dilatat!

Flutură zile întregi bucla în vânt
pe fruntea arsă a zeului câmpiei,
sub cămașă pumnul apasă deja
rana larg deschisă.

Așadar, fii tare, când spinarea fragilă a norilor
în fața ta din nou se înclină,
nu lua în seamă când Hymettos
fagurii încă o dată ți-i umple.

Căci puțin înseamnă pentru omul câmpiei un spic în plină secetă,
puțină e o vară pentru marea noastră stirpe.

Și care e mărturia inimii tale?
Ea pendulează între ieri și mâine,
tăcută și străină,
iar bătaia
îi e căderea din timp.